

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS SÖZLÜ GELENEK VE ANLATIMLAR TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE ORAL TRADITION AND EXPRESSIONS ATTITUDE SCALE DEVELOPMENT STUDY

Züleyha ER* -Neslihan KARAKUŞ**

ÖZ: Dil kültürün taşıyıcısı, kültür dilin hazinesidir. Dil sayesinde kültürel miras kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Teknolojinin hızla gelişimi ve modern dünya düzeni gibi bazı sebepler kültürel mirasın ötelenmesine sebep olmuştur. Somut olmayan kültürel miras toplum için kıymetlidir. Zarar görmesi, yitirilmesi toplumun geleceğini olumsuz yönde etkileyecektir. Somut olmayan kültürel mirasımızın genç kuşaklara aktarımı oldukça önemlidir. Ana dili öğretimi dersi olan Türkçe dersinin amaçları arasında kültürel mirasımızın aktarımının önemine değinilmiştir. Bu doğrultuda, bu çalışmada ortaokul öğrencileri için Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği geliştirilmiştir. 30 maddelik ölçek, öğrencilerin yaşları ve bilişsel hazır bulunuşlukları dikkate alınarak 4 seçenekli, Likert tipinde tasarlanmıştır. Çalışmaya 187 kız ve 168 erkek olmak üzere toplam 355 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri için SPSS 26.0 ve AMOS 24.0 programlarından yararlanılmıştır. Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin geneli ve üç faktörü arasında da pozitif yönde ve anlamlı ($p<.001$) ilişkiler olduğu bulunmuştur. Bu haliyle Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği'nin kullanımı uygun görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, kültürel miras, tutum, ölçek.

ABSTRACT: Language is the carrier of culture, culture is the treasure of language. Thanks to language, cultural heritage has been transferred from generation to generation. Some reasons such as the rapid development of technology and the modern world order have caused the postponement of cultural heritage. Intangible cultural heritage is valuable to society. Damage or loss of the intangible cultural heritage will adversely affect the future of society. It is vital to transfer our intangible cultural heritage to younger generations. The importance of transferring our cultural heritage has been mentioned among the aims of the Turkish course, which is the mother tongue teaching course. Accordingly, in this study, Intangible Cultural Heritage Attitude Scale was developed for secondary school students. The 30-item scale was designed in a Likert type with 4 options, taking into account the age and cognitive readiness of the students. A total of 355 secondary school students, 187 girls, and 168 boys participated in the study. SPSS 26.0 and AMOS 24.0 programs were used for the validity and reliability analyzes of the Intangible Cultural Heritage Attitude Scale. It was found that there were positive and significant ($p<.001$) relationships between the general and all three factors of the Intangible Cultural Heritage

* Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi / İstanbul- erzuleya55@gmail.com (Orcid: 0000-0002-6328-7657)

** Doç. Dr.-Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü / İstanbul-neslihanokusuz61@gmail.com (Orcid: 0000-0001-7808-1099)

This article was checked by Turnitin.

Attitude Scale. As such, the use of the Intangible Cultural Heritage Attitude Scale is deemed appropriate.

Keywords: Turkish Teaching, cultural heritage, attitude, scale.

Giriş

Dil ve kültür bir millet için önemli kavramlardır. Zira dil ve kültür olmadan milletin var olması mümkün değildir. İnsan kimliği ile tanınır, bilinir. Toplum da özelliklerini, kültürünü, gelenek ve göreneklerini dil ile gösterir. Öyleyse dil (Ünalın, 2005: 43) toplumun 'kimliği'dir.

Dil ve kültür ayrı kavramlar gibi görünse de birbirinin tamamlayıcısı, bir bütünün iki yarısı gibidir. Millet tarih sahnesine kendi kültürü ile çıkar, (Aksan 1977:96) dil ise geleneği, alışkanlığı, örf ve âdeti taşır ve geleceğe aktarır. Göçer (2013: 32) dil – kültür ilişkisini “ağaç-kök” ilişkisine benzetmiştir. Ona göre kültür bir ağaç ise, dil o ağacın köküdür. Göğüş'e (1993: 4) göre “Dil olmasa, ne eğitim alabiliriz ne kültür kazanabiliriz ne de kültürümüzü yenileyebiliriz. Öyleyse eğitim ve kültür hayatımızdaki verimimiz ve başarıımız dilimize gösterdiğimiz özen, oradaki yeteneğimizle orantılıdır.”

“Millet olmanın en belirgin özelliği insanları zaman ve mekân içinde birleştiren ortak noktaların bulunmasıdır. Bunu sağlayan ise kültürdür. Bir milletin kültürü, geçmişinden süzülüp gelen maddi ve manevi değerlerin bütününden oluşur” (Ögel, 2000:5). Her milletin kendine ait bir kültürü vardır ve bu kültür onun milli kültürünü oluşturmaktadır. Millet, dil, kültür birbirini tamamlayan önemli unsurlardır. Dilin yapısı, oluşumu milleti ve kültürü nasıl etkiliyorsa; millet de dili ve kültürü etkiler. Millet kültürü ve diliyle var olabilir. Kültürel değerler toplumun geleceği için hayati önem taşımaktadır. İçinde bulunulan zaman itibariyle teknolojinin her geçen gün gelişmesinden ve zamanın sürekli ilerlemesinden kaynaklı olarak kültürel değerlerin yeni nesil tarafından yeterince korunmadığı ve anlaşılmadığı görülmektedir. Dilini ve kültürünü kaybeden milletlerin tarih sahnesinden silindiği görülmüştür.

Bir toplumun kültürel birikimine bakarak, o toplumun genel yapısı ve medeniyeti hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir. (Kafesoğlu, 1998: 5). Kafesoğlu'na göre (2012: 16) ise her topluluk ayrı bir kültürü temsil etmektedir. Türk milleti de dili, töresi, dini, hukuku, düşüncesi ve hadiseler karşısındaki hususi davranışları ile asırlardan beri yaşamakta olduğuna göre bir Türk milli kültürü mevcut demektir. Gelecek kuşakların kültürel değerlere sahip çıkması Türk kültürünün yaşaması bakımından önemlidir. Basat (2013) ve Kutlu (2009) da somut olmayan kültürel mirasın yaşatılarak korunması gerektiğini düşünmektedir.

Somut Olmayan Kültürel Miras

Kültürel miras, insanların geçmişten bu yana sahip olduğu gelenek-görenek, örf-adet ve yaşam biçimi alışkanlıklarıdır. Artun'a göre (2008:454) kültürel miras, "insanlığın bütün zaman dilimleri içinde yaşadığı, biriktirdiği, geliştirdiği, zenginleştirip sürekliliğini sağladığı, kendinden sonrakilere aktardığı veriler bütünü" olarak adlandırılmaktadır.

Somut Olmayan Kültürel Miras kavramı literatürümüze 2003(Oğuz, 2013) yılından itibaren girmiştir. Bu kavram ile manevi kültür yani soyut kültür kastedilmektedir. Adlandırma olarak başta eleştirilmiş zaman içinde SOKÜM kavramına alışılmıştır. Kültür kavramı manevi ve maddi yerine somut ve somut olmayan kültür şeklinde düzenlenmiştir. *SOKÜM'ün terim olarak bugünkü kapsamda ortaya çıkış sürecinde UNESCO'nun doğrudan kültürel mirasın korunmasına yönelik ilk sözleşmesi 14 Mayıs 1954 tarihinde kabul edilen ve kültürel mirasın silahlı çatışmalardan korunmasını amaçlayan sözleşme ve protokoldür. (Oğuz, 2013:5). Paris'te 17 Ekim 2003 tarihinde düzenlenen bir toplantı sonunda "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" imzalanmıştır. (Oğuz,2013:13)*

Gelişen teknoloji ve değişen dünya düzeni ile birlikte insanların yaşam biçimi de değişmektedir. Hızlı teknoloji, internet, sosyal medya kullanımı ve modern dünya algısı gibi sebepler kültürel mirasın korunmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını zorlaştırmaktadır. Gürçayır'a göre (2013) SOKÜM ile ilgili sorunlar şöyle sıralanabilir:

Eğitim sistemlerinin SOKÜM'ü ötelemesi, öğretmenlerin geleneksel kültür ve bölgesel kültürel farklılıklar konusunda eğitimsiz olmaları, geleneksel bilginin önce değer kaybedişi sonrasında önemsizleşmesi, yeni dünya düzenininin modern insan kurgusu, medya kanalları aracılığıyla öne çıkan ve değer biçilen hâkim kültürlerin geleneksel/ yerel bilgilerin" aktarımını sekteye uğratması, geniş ailelerin azalması, küreselleşme, genç kuşaklarca 'demode' görülmesi. (Gürçayır, 2013: 31-50).

Genç kuşakların sözlü kültür ürünlerine karşı ilgisini ve dikkatini çekmek gerekmektedir. Yalnızca ders kitaplarında bu ürünlerin birkaçını görmek yeterli değildir. Bu ürünlerin genç kuşaklarca aktarılabilmesi için katılım da gereklidir. *W. Ong' a göre, sözlü kültür tekrara dayanır, çünkü yazılı kayıt imkânından yoksun olan sözlü kültürde bilginin kaybolmaması için sürekli tekrara yönelik biçimlerin geliştirilmesi gerekir. (Ong, 2003: 53) "Sözlü öğrenme somut gösterimi ve katılımı gerektirir" (Goody, 2009: 131).*

Türkçe Öğretimi ve SOKÜM

Türkçe, bir dil öğretim dersidir. Ana dili öğretiminde kültürden yararlanılması bir zorunluluk hâlidir. Dil öğretimi yalnızca kurallar bütünü değildir. Dil kültürün taşıyıcısıdır ve kültürden soyutlanarak öğretilmesi

mümkün değildir. “Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı dersleri, bir yandan ana dili öğretimini üstlenirken, bir yandan da millî kimlik kazandırma konusundaki görevini yerine getirmek zorundadır” (Yılar, 2007:42). Türkçe dersinin hem ana dili eğitimini gerçekleştirmesi hem de kültür aktarımını sağlaması bakımından ayrı bir yeri ve önemi vardır (Özbay ve Melanlıoğlu, 2009:10).

Somut olmayan kültürel miras içinde sözlü kültür ürünlerini de barındırmaktadır. Somut olmayan kültürel miras listesi farklı bölümlerden oluşan geniş bir listedir. Bu listenin içinde yer alan sözlü gelenek ve anlatımlar bölümü, Türkçe dersinin içeriği ile birebir örtüşmektedir. Sözlü kültür ürünleri Türkçe dersinin amaçlarını gerçekleştirmek için hem çok zengin hem de eğlenceli kaynaklardır. Türkçe dersinde kelime hazinesi geliştirme, okuma, dinleme, konuşma, yazma becerileri kazandırma, dil bilgisi öğretimi gibi pek çok amaç için kullanılabilir. “*Bu açıdan Türkçe ders kitaplarına ve Türkçe ders programlarına önemli görevler düşmektedir.*” (Kolaç,2009:19)

Sözlü kültür ürünleri kelime hazinesini geliştirme, temel dil berilerini kazandırma, estetik zevk ve heyecan uyandırma, kimlik kazandırma gibi pek çok amaç doğrultusunda kullanılabilir ürünlerdir. (Kalfa, 2013: 177).

Yöntem

Bu çalışma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır ve araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modelinde büyük bir topluluğun bir konuyla ilgili görüşlerinin betimlenmesi amaçlanır. (Büyüköztürk, 2017:184)

Ölçek geliştirme çalışmaları başlamadan önce *nitel araştırma veri türlerinin doğasında yer alan dokümanlar* (Miles & Huberman, 2016: 9; Patton, 2018: 4) incelenmiştir. Bu amaçla Türkçe ders kitapları ve Türkçe öğretim programı (2019) SOKÜM açısından ele alınmıştır. Türkçe öğretim programının farklı bölümlerinde SOKÜM’ün önemine değinildiği görülmüştür. Ders kitaplarında ise bir iki örnek dışında SOKÜM’e yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle SOKÜM listesi incelenmiş “Sözlü Gelenek ve Anlatımlar” bölümünün Türkçe öğretim programıyla birebir örtüştüğü görülmüştür ve ölçek geliştirme çalışmaları için bu bölüm seçilmiştir. Seçilen bölüm; öğretim programındaki metin türlerine göre, uygun biçimde daraltılarak olaya dayalı türler belirlenmiştir. Böylece SOKÜM listesindeki halk hikâyesi, destan, masal, efsane ve fıkra ölçek çalışmasının konusunu oluşturmuştur.

Ölçek geliştirme çalışmalarına başlamadan önce ölçek geliştirme süreci incelenmiş (Büyüköztürk ve diğ, 2017; Cresswell, 2013) ve uygun adımlar takip edilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin, somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutum düzeylerini belirlemek amacıyla araştırmacı

tarafından, yurtiçi ve yurtdışı literatür taraması ve ilgili konunun uzmanlarından alınan dönütler dikkate alınarak, toplam 30 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin maddeleri öğrencilerin yaşları ve bilişsel hazır bulunuşlukları dikkate alınarak 4 seçenekli, Likert tipinde tasarlanmıştır. Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin maddeleri/ifadelerinin değerlendirmeleri, 'Hiç katılmıyorum' (1), 'Katılmıyorum' (2), 'Katılıyorum' (3) ve 'Tamamen katılıyorum' (4) seçeneklerinden biri seçilerek yapılmaktadır. Ölçek maddeleri yazıldıktan sonra beş Türkçe eğitimi uzmanı ve iki ölçme uzmanından görüş alınmıştır. Uzman görüşü sonuçları doğrultusunda 13 maddenin çıkarılmasına karar verilmiştir. Böylece ölçek 17 maddeye inmiştir. Ölçeğin 7 ve 13 numaralı maddeleri olumsuz yüklü (ters madde) diğerleri ise olumlu yüklüdür. Ölçek ve/veya boyutlarından alınacak yüksek puan öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik olumlu tutumlarını yansıtmaktadır.

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri için SPSS 26.0 ve AMOS 24.0 programlarından yararlanılmıştır. Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Ölçeğin faktör yapısı belirlendikten sonra bu yapının güvenilirliğini araştırmak üzere bir madde analizi ile Cronbach Alfa kat sayıları (α) incelenmiştir. Ölçeğin maddelerinin ayıt edicilik düzeylerini araştırmak üzere öğrencilerin ölçek puanlarının alt %27,0 ve üst %27,0 grupları arasında anlamlı fark olup olmadığına bakılmıştır. Dördüncü adımda ise AFA ile elde edilen yapının doğrulanması amacıyla Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Son adımda, Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin, birden çok boyutu olması durumunda bu boyutların arasında ve boyutlar ile ölçeğin bütünü arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon katsayıları incelenmiştir.

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin, ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarını tutarlı olarak ölçüp ölçmediğini ve bunu bir veya birden fazla faktörle ölçüp ölçmediğini araştırmak üzere bir açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. "Açımlayıcı Faktör Analizi (Exploratory Factor Analysis: Ölçme aracı aynı yapıyı ölçen maddeleri faktörler altında toplamak yani ölçme aracının örtük yapısını belirlemek üzere yapılır." (Bursal, 2017:154). Karagöz (2017) ise faktör analizini, "...çok sayıdaki değişkenin arasındaki ilişkinin en büyük ve oluşan grupların (faktörlerin) arasındaki ilişkinin ise en az olacak şekilde yeni değişkenlere dönüştürme sonucu yapıyı ortaya çıkarma analizi" olarak tanımlamaktadır (Karagöz, 2017:402). Özdamar (2017) ise açımlayıcı faktör analizi ile araştırmacının hem değişken sayılarını azaltmak hem de bu değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesini sağlamak üzere iki önemli işlevi yerine getirdiğini açıklar. Yazara göre, "Açıklayıcı Faktör Analizi, gözlenen değişkenlerin hangi gizli, doğrudan gözlenemeyen (açık olmayan)

değişkenleri oluşturduğu ve hangi değişkenlerin bu oluşum(lar)da asıl rolü oynadığını ortaya koyma tekniğidir (Özdamar, 2017:131). Çokluk ve ark. (2014) açılımlayıcı faktör analizini “...gizil değişkenlerle gözlenen değişkenler arasındaki bağlantıyı ortaya koyması amacıyla tasarlanan bir analizdir.” demektedir (Çokluk ve ark., 2014:189).

Tablo 1.

Öğrencilerin cinsiyetine ilişkin dağılım

Değişken	Grup	<i>n</i>	%
Cinsiyet	Kız	187	52,7
	Erkek	168	47,3
Toplam		355	100,0

Çalışmaya %52,7’si kız (187) ve %47,3’ü erkek (168) olmak üzere toplam 355 ortaokul öğrencisi katılmıştır.

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğine yönelik uygulanan AFA’ya göre;

Tablo 2 Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğine Yönelik KMO ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uygunluğu Ölçümü		0,928
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare (X^2)	3812,123
	Serbestlik Derecesi (<i>sd</i>)	327
	Anlamlılık (<i>p</i>)	0,000

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity testi ile araştırılmıştır. “KMO değerinin .60 ve üstünde, Bartlett Küresellik Testinin ise anlamlı ($p<.05$) çıkması halinde toplanan verilerin faktörleşmeye uygun olduğu anlaşılır.” (Özdamar, 2017, s.148). “KMO’nun .90’dan büyük olması halinde örneklem yeterliği ‘Mükemmel’, .80-.90 olması halinde ‘Çok iyi’, .70-.80 olması halinde ‘İyi’ ve .60-.70 olması halinde ise ‘Orta’ düzeyde kabul edilir.” (Bursal, 2017: 159). Ölçek maddeleri arasında faktörleşmeye yeter düzeyde ilişki olup olmadığı Bartlett Küresellik testi ile incelenir ve $p<.05$ olması halinde yeterli düzeyde anlaşılacaktır (Leech, Barrett ve Morgan, 2005; Özdamar,2017).

Tablo 2’den görüleceği üzere Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğine yönelik yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity testi sonucu, analize giren verilerin faktör analizine uygun olduğu ve ölçek maddeleri arasında yeterli düzeyde ilişki olduğu anlaşılacaktır [$KMO=0,928$; $X^2=3812,123$; $sd=327$; $p<.001$]. KMO değeri, örneklem yeterliliğinin ‘Çok iyi’ düzeyde olduğunu, Bartlett Küresellik testi sonucu ise

$p < .001$ bulunduğundan, Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği maddeleri arasında anlamlı ve yeterli düzeyde ilişki görülmektedir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity testi ile ölçeğin faktör analizine uygunluğu anlaşıldıktan sonra açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

17 madde ile yapılan ilk faktör analizinin neticesinde Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin üç faktörlü bir yapıyı işaret ettiği ve bu üç faktörün toplam varyansın %57,14'ünü açıkladığı bulunmuştur. Ancak ölçekte yer alan "08. Memleketimde anlatılan destanlar ilgimi çeker." (.083) maddesinin aldığı yük değeri .30'dan daha düşük olduğu için sonraki analizlerden çıkarılmasına karar verilmiştir. "Maddelerin yük aldıkları faktörle ilişkisini gösteren faktör yüklerinin en az .30 ile .45 arasında olması önerilmektedir." (Tabachnick ve Fidell, 2013:611). 8 numaralı maddenin düşük faktör yük değeri alması nedeniyle ölçekten çıkarılması sonrası açımlayıcı faktör analizi tekrarlanmıştır. Yapılan ikinci faktör analizinde ölçeğin üç faktörlü yapısını koruduğu ve bu haliyle toplam varyansın %59,44'ünü açıkladığı görülmüştür (Tablo 3). Kalan 16 ölçek maddesinin faktör yüklerinin .30'dan yüksek olduğu ve binişiklik özelliği göstermediği görüldüğünden başkaca bir madde çıkarılmamıştır (Tablo 4).

Tablo 3 Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği Faktörlerine İlişkin Açıklanan Toplam Varyans Değerleri

Bileşen	Özdeğer (Initial Eigenvalues)			Karesi Alınmış Yük Toplamlarının Döndürülmesi		
	Toplam	Varyansın Yüzdesi	Yığılmalı Yüzde	Toplam	Varyansın Yüzdesi	Yığılmalı Yüzde
1	6,69	41,82	41,82	3,52	21,97	21,97
2	1,58	9,89	51,71	3,48	21,75	43,72
3	1,24	7,73	59,44	2,52	15,72	59,44
4	0,95	6,54	65,98			
5	0,75	4,72	70,69			
6	0,72	4,47	75,16			
7	0,61	3,80	78,97			
8	0,57	3,55	82,51			
9	0,56	3,50	86,02			
10	0,54	3,39	89,40			
11	0,50	3,10	92,51			
12	0,45	2,82	95,33			
13	0,43	2,67	98,00			
14	0,32	0,96	98,96			
15	0,19	0,75	99,71			
16	0,13	0,29	100,00			

Metot: Temel Bileşenler Analizi

Tablo 3’den görüleceği üzere, üç değer öz-değer 1’in üstüne çıkmaktadır. Bu sonuç, Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin üç faktörlü bir yapısı olduğu ve üç faktörlü yapının toplam varyansın %59,44’ünü açıkladığını göstermektedir. İlk faktör toplam varyansın %21,97’sini, ikinci faktör %21,75’ini ve üçüncü faktör ise toplam varyansın %15,72’sini açıklamaktadır. “Özdeğeri bir ve birden büyük olan faktörler hesaba katılır, diğer faktörler modele dâhil edilmezler. Özdeğer; bir faktör tarafından açıklanan toplam varyansı gösterir.” (Karagöz, 2017:404).

Şekil 1 Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğine Yönelik Yamaç-Birikinti Grafiği

Şekil 1’de Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğine yönelik yapılan yamaç-birikinti grafiği verilmiştir. Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin açıklayıcı faktör analizleri sonrası kalan 16 maddesi ile elde edilen grafikten de izlenebileceği üzere ölçeğin üç faktörlü yapısı teyit edilmiştir. Yamaç-birikinti grafiğinde 3. bileşenden sonra keskin bir düşüş başlamış ve diğer faktörlerin ölçeğin açıklayıcılığına katkılarının sınırlı kaldığı görülmüştür. “Yamaç-birikinti grafiği, baskın faktörleri ortaya koyarak faktör azaltmaya yardımcı bir grafikdir.” (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014:193). “Yamaç-birikinti grafiği yorumlanırken, grafikteki hızlı düşüşlerin veya kırılmaların görüldüğü nokta faktör kesme noktası sayısı olarak kabul edilir. Ancak, ölçeğin faktör yapısı belirlenirken hem özdeğeri 1’den büyük hem de yamaç-birikinti grafiği birlikte ele alınmalıdır.” (Özdamar, 2017:139-140). Özdeğer tablosu (Tablo 3) ve yamaç-birikinti grafiği (Şekil 1) birlikte incelendiğinde Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin üç faktörlü bir yapısı olduğu anlaşılmaktadır. Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği maddelerinin faktör yük değerleri aşağıda, Tablo 4’te sunulmuştur.

“-1,0 ile +1,0 arasında değer alabilen madde yükleri, maddeler ile faktörler arasındaki ilişki gücünü göstermekte olup araştırmacı tarafından gerçekleştirilen çalışmaya ve ölçekteki madde sayısına göre değişebilmekle genel olarak en düşük .30 ile .45 arasında olması literatürde kabul görmektedir.” (Tabachnick ve Fidell, 2013). Faktör yükleri araştırmacıya, ölçek geliştirirken, hazırladığı maddeler hakkında daha çok teknik bilgi

Tablo 4 Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği Faktör Yük Değerleri

Madde	Faktörler		
	1	2	3
16. Fıkra okumak, dinlemek ve yazmak benim için eğlencelidir.	0,931		
10. Masal okumaktan, dinlemekten ve yazmaktan hoşlanırım.	0,927		
02. Büyüklerin anlattığı eski halk hikâyeleri, destanlar, masallar, efsaneler, fıkralar bana sıkıcı gelir.	0,766		
13. Halk hikâyelerini okumak, dinlemek ve yazmak bana eğlenceli gelir.	0,652		
07. Destanları okumak, dinlemek ve yazmak beni mutlu eder.	0,648		
04. Efsaneleri severek dinlerim, okurum ve yazarım.	0,591		
01. Büyüklerin anlattığı eski halk hikâyelerini, destanları, masalları, efsaneleri, fıkraları, dinlemeyi severim.	0,437		
09. Türk kültüründeki masallar bana bir şeyler öğretir.		0,745	
06. Türk kültüründeki destanlar bana bir şeyler öğretir.		0,724	
15. Türk kültüründeki fıkralar bana bir şeyler öğretir		0,680	
12. Türk kültüründeki halk hikâyeleri bana bir şeyler öğretir.		0,601	
03. Türk kültüründeki efsaneler bana bir şeyler öğretir.		0,526	
17. Memleketimde anlatılan fıkralar ilgimi çeker.			0,732
14. Memleketimde anlatılan halk hikâyeleri ilgimi çeker.			0,697
05. Memleketimde anlatılan efsanelere karşı ilgiliyimdir.			0,692
11. Memleketimde anlatılan masallara karşı ilgim vardır.			0,537

Döndürme Metodu: Varimax with Kaiser Normalization

vermekle birlikte, karar aşamasında hangi maddelerin çıkarılacağı veya kalması gerektiğine dair ipuçları da vermektedir. “.32’den düşük yük değerine sahip maddelerin madde kalitesi ‘Zayıf’, .32-.45 arasında olanların madde kalitesi ‘Orta’, .46-.55 arasında olan maddelerin ‘İyi’, .56-.63 arasında olanların ‘Çok iyi’ ve .64 ve üstü olanların maddelerin madde kalitesi ise ‘Mükemmel’ kabul edilir” (Bursal, 2017: 176).

Tablo 4’te Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği maddelerinin Varimax with Kaiser Normalization döndürme metodu ile bulunan faktör yük değerleri verilmiştir. Buna göre; ilk faktör 7, ikinci faktör 5 ve üçüncü

faktör 4 maddeden meydana gelmekte olup toplam 16 maddelik ve üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. “Faktör yükleri .30’dan küçükse düşük, .40 ve üstü ise iyi düzeyde kabul edilmekte, .50’nin üstünde ise faktör yükleri yüksek kabul edilmektedir” (Leech, Barrett ve Morgan, 2015). Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin maddelerinin yük değerleri ilk faktör için 0,437 ile 0,931, ikinci faktör için 0,526 ile 0,745 ve üçüncü faktör için 0,537 ile 0,732 arasında değişmektedir. Buna göre her üç faktörün de maddelerinin kalite bakımından ‘orta’ ile ‘mükemmel’ arasında bir düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5 Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği Güvenirlilik Analizi

Faktör/Madde	Madde- Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Güvenirlilik Katsayısı (α)	Boyuta İlişkin Güvenirlilik Katsayısı (α)
Faktör 1			
01. Büyüklerin anlattığı eski halk hikayelerini, destanları, masalları, efsaneleri, fıkraları, dinlemeyi severim.	0,567	0,878	0,892
02. Büyüklerin anlattığı eski halk hikayeleri, destanlar, masallar, efsaneler, fıkralar bana sıkıcı gelir. *	0,533	0,880	
04. Efsaneleri severek dinlerim, okurum ve yazarım.	0,322	0,885	
07. Destanları okumak, dinlemek ve yazmak beni mutlu eder.	0,534	0,880	
10. Masal okumaktan, dinlemekten ve yazmaktan hoşlanırım.	0,539	0,879	
13. Halk hikayelerini okumak, dinlemek ve yazmak bana eğlenceli gelir.	0,596	0,877	
16. Fıkra okumak, dinlemek ve yazmak benim için eğlencelidir.	0,595	0,877	
Faktör 2			
03. Türk kültüründeki efsaneler bana bir şeyler öğretir.	0,417	0,764	0,795
06. Türk kültüründeki destanlar bana bir şeyler öğretir.	0,395	0,767	
09. Türk kültüründeki masallar bana bir şeyler öğretir.	0,533	0,748	
12. Türk kültüründeki halk hikayeleri bana bir şeyler öğretir.	0,455	0,759	
15. Türk kültüründeki fıkralar bana bir şeyler öğretir	0,505	0,751	
Faktör 3			
05. Memleketimde anlatılan efsanelere karşı ilgiliyimdir.	0,656	0,875	0,894

11. Memleketimde anlatılan masallara karşı ilgim vardır.	0,601	0,877
14. Memleketimde anlatılan halk hikayeleri ilgimi çeker.	0,602	0,877
17. Memleketimde anlatılan fıkralar ilgimi çeker.	0,455	0,759

Ölçek	0,904
-------	-------

*Ters (olumsuz yüklümlü) maddeler.

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin güvenilirlik düzeyini (iç-tutarlılığı) belirlemek üzere Cronbach alfa (α) katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin ilk faktörü için güvenilirlik katsayısının 0,892 ve madde-toplam korelasyon katsayılarının 0,322 ile 0,596; ikinci faktörü için güvenilirlik katsayısının 0,795 ve madde-toplam korelasyon katsayılarının 0,395 ile 0,533 ve üçüncü faktörü için güvenilirlik katsayısının 0,894 ve madde-toplam korelasyon katsayılarının 0,455 ile 0,656 arasında olduğu hesaplanmıştır. Ölçeğin 16 maddesinin birlikte analize dâhil edilmesi durumunda ise genel güvenilirlik katsayısının 0,904 ve madde-toplam korelasyon katsayılarının 0,327 ile 0,641 arasında değiştiği olarak bulunmuştur. Alfa (α) katsayısına bağlı olarak $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek/boyut güvenilir değildir; $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin/boyutun güvenilirliği düşük; $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek/boyut oldukça güvenilir ve $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek/boyut yüksek derecede güvenilirdir (Karagöz, 2016:941). Buna göre, Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin, genel ve faktörlerine yönelik güvenilirlik (iç tutarlılık) düzeyleri 'oldukça güvenilir' ile 'yüksek derecede güvenilir' oldukları anlaşılmaktadır. Madde-toplam ilişki katsayıları da maddeler arasında yeterli düzeyde ilişki olduğunu göstermektedir ($r \geq 0,30$) (Bursal, 2017:194).

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği maddelerinin ayırt edicilik düzeylerini tespit etmek amacıyla öğrencilerin alt %27,0 ve üst %27,0'yi ($n_1=96$; $n_2=96$) puan ortalamaları ilişkisiz gruplar *t* testi ile karşılaştırılmıştır (Tablo 6).

Tablo 6 Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği Maddelerine Yönelik Ayırt Edicilik Testi Sonuçları

Madde	Alt-Üst %27	Betimsel İst.			t-test		
		<i>n</i>	<i>AO</i>	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
S01	Alt %27	96	2,41	0,83	-12,78	190	0,000***
	Üst %27	96	3,68	0,51			
S02	Alt %27	96	2,57	0,83	7,66	190	0,000***
	Üst %27	96	1,65	0,85			
S03	Alt %27	96	1,98	0,87	-13,68	190	0,000***
	Üst %27	96	3,44	0,58			
S04	Alt %27	96	1,88	0,85	-14,05	190	0,000***

	Üst %27	96	3,42	0,66				
S05	Alt %27	96	1,95	0,91	-16,37	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,68	0,49				
S06	Alt %27	96	2,05	0,93	-12,29	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,49	0,67				
S07	Alt %27	96	2,01	0,98	-12,01	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,45	0,65				
S09	Alt %27	96	1,78	0,78	-15,30	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,48	0,75				
S10	Alt %27	96	1,78	0,78	-15,30	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,48	0,75				
S11	Alt %27	96	1,88	0,84	-17,78	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,65	0,50				
S12	Alt %27	96	2,06	0,93	-12,48	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,48	0,62				
S13	Alt %27	96	1,75	0,81	-16,59	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,47	0,62				
S14	Alt %27	96	1,86	0,79	-16,83	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,51	0,54				
S15	Alt %27	96	2,21	0,95	-10,65	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,46	0,65				
S16	Alt %27	96	1,89	0,79	-18,24	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,64	0,51				
S17	Alt %27	96	1,89	0,79	-18,24	190	0,000***	
	Üst %27	96	3,64	0,51				

*** $p < .001$

Tablo 6’da Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği maddelerine yönelik öğrencilerin puanlarının alt %27,0 ve üst %27,0’lik dilimlerinin karşılaştırılması sunulmuştur. Araştırmaya toplam 355 öğrenci katıldığından en yüksek puan alan 96 (üst %27,0) öğrenci ile en düşük puan alan 96 (%alt %27,0) öğrencinin puanları karşılaştırılmıştır. Buna göre; Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin faktör ve güvenilirlik analizleri sonrası kalan 16 maddesine ilişkin yapılan ilişkisiz gruplar *t* testi (ayrıt edicilik testi) 16 maddenin de $p < .001$ düzeyinde anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Başka bir deyişle ölçeğin kalan 16 maddesi de anlamlı bir şekilde ayrıt edici özellik göstermektedir.

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin açıklayıcı faktör analizi ile belirlenen faktör yapısının geçerliliğini test etmek üzere bir doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. “Araştırmacı, kurama dayalı olarak geliştirdiği modelin verilerle doğrulanıp doğrulanmadığını ya da

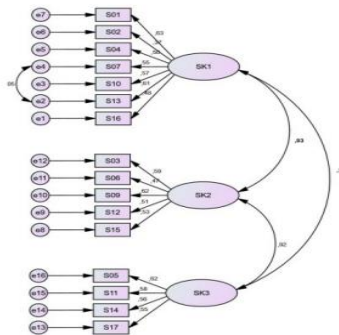
beklenen modelle gözlenen modelin ne ölçüde uyum gösterdiğini belirlemeye çalışır. Bu açıdan DFA, kuramsal bilginin sınanması ve/veya doğrulanması amacıyla kullanılır.” (Balcı, 2020:291).

Bu çalışmada doğrulayıcı faktör analizi sonucu elde edilen modelin (iki faktörlü yapının) değerlendirilmesi için Ki-kare İyilik Uyumu (X^2), İyilik Uyum İndeksi (GFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) değerleri incelenmiştir (Çokluk ve ark., 2014, s.267-269). (Tablo 7 ve Şekil 3).

Tablo 7 Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğine Yönelik DFA Sonuçları

İndeks	Sınır Değerler		Model Değeri	Uyum Durumu
	Mükemmel Uyum	İyi Uyum		
X^2/df	≤ 3	$\leq 4-5$	2,41	Mükemmel uyum
GFI	$\geq 0,90$	$\geq 0,89-0,85$	0,920	Mükemmel uyum
CFI	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$	0,906	İyi uyum
RMSEA	$\leq 0,05$	$\leq 0,06-0,08$	0,063	İyi uyum

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin AFA ile elde edilen modelinin (faktör yapısının) DFA ile test edilmesine (doğrulanmasına) ilişkin olarak uygulana birinci düzey DFA sonuçları Tablo 7 ve Şekil 2’de sunulmuştur. Buna göre; Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin iki faktörlü modelinin uyum indeks değerlerinden X^2/df (2,41) ve GFI (0,920) ‘mükemmel uyum’, CFI (0,906) ve RMSEA (0,063) ‘iyi uyum’ değerleri almışlardır (Jöreskog, 1979; Bayram, 2013:86; Çokluk ve ark., 2014:271-272; Seçer, 2015:98). Buna göre, Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğine yönelik yapılan birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi uyum indeks sonuçları birlikte değerlendirildiğinde, araştırmacı tarafından geliştirilmiş ölçeğin üç faktörlü yapısının teyit edildiği ve uyum düzeyinin iyi olduğu görülmektedir.

Şekil 2 Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğine Yönelik Üç Faktörlü DFA Modeli

Ölçeğin birinci faktöründe yer alan maddelerin faktör yük değerleri, .37 ile .63, ikinci faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri .47 ile .62

ve üçüncü faktörde yer alan maddelerin faktör yük değerleri .55 ile .62 arasında değişmektedir. Faktör 1 (SK1) ile Faktör 2 (SK2) arasındaki korelasyon katsayısı (r) .83, Faktör 1 (SK1) ile Faktör 3 (SK3) arasında .79 ve Faktör 2 (SK2) ile Faktör 3 (SK3) arasında .92 olarak bulunmuştur.

Sonuç

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin faktörlerinde yer alan maddelerin ortak ve ayırt edici özellikleri ile araştırma öncesi yapılan kuramsal çalışma göz önünde bulundurularak Faktör 1'e, "Sözlü kültürün değeri", Faktör 2'ye "Sözlü kültürün önemi" ve Faktör 3'e "Sözlü kültüre ilgi" adlarının verilmesine karar verilmiştir. Ölçeğin faktörleri ve genel puanı arasındaki ilişki durumları ise Pearson korelasyon katsayıları ile incelenmiştir (Tablo 8). Değişkenler arasındaki ilişkiler, "0,00-0,10 ise ilişki yok; 0,10-0,30 ise ilişki zayıf/düşük; 0,30-0,50 ise ilişki orta; 0,50-0,70 ise ilişki güçlü/yüksek ve 0,70 ile 1,00 arasında ise ilişki çok güçlü/yüksek" (Jawlik, 2016, s.132) kriterleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Tablo 8 Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği Faktörleri Arasındaki İlişkiler

		Betimsel İst.		SK değeri	SK önemi	SK ilgi	Ölçek
		ss					
Sözlü değeri	kültürün	2,82	0,64	r 1 p	,760*** 0,000	,733*** 0,000	,921*** 0,000
Sözlü önemi	kültürün	2,75	0,68	r p	1	,605*** 0,000	,873*** 0,000
Sözlü kültüre ilgi		2,82	0,80	r p		1	,887*** 0,000
Ölçek		2,80	0,63	r p			1

*** $p < .001$

Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin geneli ve üç faktörü arasında da pozitif yönde ve anlamlı ($p < .001$) ilişkiler olduğu bulunmuştur. *Sözlü kültürün önemi* ile *Sözlü kültüre ilgi* arasında pozitif yönde ve 'güçlü' bir ilişki varken ($r = 0,605$; $p < .001$), diğer tüm faktörler ve ölçek arasında ise pozitif yönde ve 'çok güçlü' ilişkiler olduğu bulunmuştur (Tablo 8). Bu sonuçlara Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeğinin kullanılabilir olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1977). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Artun, E. (2008). Popüler Türk kültürün dünya kültürlerine etkisi ve katkısı. *VI. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi'nde sunulmuş bildiri*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Balcı, A. (2020). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler..* Ankara: Pegem Akademi.
- Basat, E. M. (2013). Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Birlikte Koruyabilmek, *Milli Folklor*, 25, 61-71.
- Bayram, N. (2013). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş amos uygulamaları*. Ankara: Pegem.
- Bursal, M. (2017). *SPSS ile temel veri analizleri*. Ankara: Anı.
- Büyüköztürk Ş. vd. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. United States of America: Sage Publications.
- Çokluk, Ö. vd. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Goody, J. (2009). Sözlü kültür. *Millî Folklor*, 83, 128-132.
- Göçer, A. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dil Kültür İlişkisi Üzerine Görüşleri: Fenomenolojik Araştırma. *Erzincan University Journal of Education Faculty*, 15 (2), 25-38.
- Gögüş, B. (1993). *Türkçe öğretimi kılavuzu*. İstanbul: MEB.
- Gürçayır Teke, S. (2013). Türk folkloruna dışarıdan bakmak: Türk folklor tarihinde yabancı folklor araştırmacıları. *Milli Folklor*, 99, 63-76.
- Henseler, J. at al (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43, 115-135.
- Hu, L. - Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives. *SEM*, 6(1), 1-55.
- Jawlik, A. A. (2016). *Statistics from A to Z*. New Jersey. John Wiley & Sons, Inc.
- Jöreskog, K. G. - Sörbom, D. (1979). *Advances in factor analysis and structural equation models*. New York: University Press of America.
- Kafesoğlu, İ. (1998). *Türk millî kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kafesoğlu, İ. (2012). *Türk millî kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil.
- Kalfa, M. (2013). Yabancılarla Türkçe öğretiminde sözlü kültür unsurlarının kullanımı. *Millî Folklor*, 97, 167- 177.
- Karagöz, Y. (2017). *SPSS ve AMOS 23 uygulamalı istatistiksel analizler*. Ankara: Nobel Yayınevi.

- Kolaç, E. (2009). Somut olmayan kültürel mirası koruma, bilinç ve duyarlılık oluşturmada Türkçe eğitiminin önemi. *Milli Folklor*, 82, 19-31.
- Kutlu, M. M. (2009). Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında eğitime yönelik ilk adım: Halk kültürü dersi. *Milli Folklor*, 82, 13-18.
- Leech, N.L. at al. (2005). *SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation*. London: Lawrance Erlbaum Associates Publishers.
- Leech, N.L. at al. (2015). *IBM SPSS for intermediate statistics: Use ane interpretation..* New York: Routledge.
- Miles, M. B., - Huberman, A. M. (2016). Genişletilmiş bir kaynak kitap: Nitel veri analizi. (çev.: S A Altun-A. Ersoy), Ankara, Pegem Akademi.
- Oğuz, M. Ö. (2013). Terim olarak somut olmayan kültürel miras. *Milli Folklor*, 100, 5-13.
- Ong, W. J. (2003). *Sözlü ve yazılı kültür. Sözüün teknolojileşmesi* (çev.: S. P. Banon). İstanbul: Metis.
- Ögel, B. (2000). *Türk kültür tarihine giriş I*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.
- Özbay, M., - Melanlıoğlu, D. (2009). *Türkçe eğitiminde deyimlerin öğretim öğrenme süreci bakımından değerlendirilmesi*. *Milli Eğitim*, 181, 8-19.
- Özdamar, K. (2017). *Eğitim, sağlık ve davranış bilimlerinde ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Patton, M. Q. (2018). *Quallitative research and evaluation methods [Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri]*.(çev.: M. Bütün – S. B. Demir). Ankara: Pegem Publishing.
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve lirselle pratik veri analizi ve raporlaştırma*. Ankara: Anı.
- Sipahi, B. vd. (2006). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi*. İstanbul: Beta.
- Tabachnick, B.G. - Fidell, LS. (2013). *Using multivariate statistics*. New Jersey: Pearson.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ünalın, Ş. (2005). *Dil ve kültür*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yılar, Ö. (2007). *Halk bilimi ve eğitim*. Ankara: Pegem.

Madde No.	Somut Olmayan Kültürel Miras -Sözlü Gelenek ve Anlatımlar-	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Büyüklerin anlattığı eski halk hikâyelerini, destanları, masalları, efsaneleri, fıkraları, dinlemeyi severim.				
2	Büyüklerin anlattığı eski halk hikâyeleri, destanlar, masallar, efsaneler, fıkralar bana sıkıcı gelir.				
3	Türk kültüründeki efsaneler bana bir şeyler öğretir.				
4	Efsaneleri severek dinlerim, okurum ve yazarım.				
5	Memleketimde anlatılan efsanelere karşı ilgiliyimdir.				
6	Türk kültüründeki destanlar bana bir şeyler öğretir.				
7	Destanları okumak, dinlemek ve yazmak beni mutlu eder.				
8	Türk kültüründeki masallar bana bir şeyler öğretir.				
9	Masal okumaktan, dinlemekten ve yazmaktan hoşlanırım.				
10	Memleketimde anlatılan masallara karşı ilgim vardır.				
11	Türk kültüründeki halk hikayeleri bana bir şeyler öğretir.				
12	Halk hikayelerini okumak, dinlemek ve yazmak bana eğlenceli gelir.				
13	Memleketimde anlatılan halk hikayeleri ilgimi çeker.				
14	Türk kültüründeki fıkralar bana bir şeyler öğretir				
15	Fıkra okumak, dinlemek ve yazmak benim için eğlencelidir.				
16	Memleketimde anlatılan fıkralar ilgimi çeker.				

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: 02.05.2022 tarih ve 2022-5 sayılı Etik Kurul Onay Belgesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlüğü'nden alınmıştır./Ethics Committee Certificate dated 02.05.2022 and numbered 2022-5 was obtained from Yıldız Technical University Rectorate.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayımlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.

Yazarın Notu/Author's Note: Makale birinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir, her iki yazar da eşit oranda katkı yapmıştır./ The article was produced from the first author's doctoral thesis, both authors contributed equally.